

S Z E M L E

Hernádi Gyula

MEGÉRTETTEM

Aki elhúzza függönyét és elszárad, hogy vétek nélküli folyamokkal találkozhasson.

Aki megtekinti szintkülönbségek nélkül síró évadjait, jegyzőkörkabátjához varrva, megszelídített szakadékként faragva, csiszolva, simogatva a bűnre vezető legkisebb tábornok fűrészporból égett lovát.

Aki azért bolond, mert nyitott bőrkabátját átkozott aranytáskákba kényszeríti, és egyszerre több táskát is felhasít, hogy lépését az ítéletig megtarthassa.

Aki a zenét lehajtott fejjel issza, mint a lovak, szárnyába fűzött kötelekkel viaskodik, a türelem kosarából önmagára irányítja kedvetlen szépségét, és a boldogok megtelnek vele.

Aki mintha minden verpadnak lépcsője lenne; ömlik róla a vérnek, a könnynek hiányzó sója, a fenyőfák gyantája, a beretvák élére menekülő zsákruhák esése, az ütött csecsemők sötétkéek teje.

Aki nem röppen fel soha, mert a zajt csak későn tudja meg, akinek a hátában egyetlen csont van, fésű alakú vállára egyenesen hull a haja, a hó szorongása megérkezik alája, kitágítja látójáratait, és értesíti a ritkulásról, a meleg harisnyák vetkőzéséről, a jégtörő madarak botjáról, az egyensúlyzavar körkörös egyensúlyáról, rólam.

Anyám, akinek ötszáz forintot adtam, hogy vegyél magadnak sárcipőt vagy pisztrángot, neked tudnod kell, hogy elkezdtek égni bennem a tőled kapott sima izomrostok, vezetékek.

Az országúton állok, állat néz a hídról, feldúlt sörényében lovagolok régóta, fehér látványként fogom a ministránsfiút, a zümmögő lányokat, a kehely formájú estebédet, a tompaszögben olvadó ólomtárgyakat, a borban áztatott, nevetséges betűket.

Anyám, akinek kifordult a bele a boncasztalon, mikor az orvos keze nem tudta, mit cselekszik, bocsáss át engem az anyátlan kapukon.

Ereszd el emlékezésem lassan száradó hídját a fölösleges árkok fölé, melyekben sziklák helyett nyúlványokat áztat a hónapos szél, az ég alá szerelt fehér hajlék.

A szöveg mikrofonjába mondom imádságaimat.

A magánhangzók gótikus ajtóiba, a mássalhangzók szögleteibe, minduntalan elszakadó, nemtelen nyelvem tolakodásával.

A hűtőházak itt kapkodnak lent a téren, két gavallér sétál a jeges falak alatt, minden arcuk felvillan, átsejlik rajtuk a betekert, hosszú combok horpadt kéksége, a délutánok kezelhetetlen közeledése, valamely átszúrt dallamhoz, amely éjszaka is lehetne.

Anyám, akkora voltál, mint gyermekkoromban az ostya, amelyet a plébános a nyelvemre helyezett, miközben átkozott hosszú ujjai elmerültek a tömjénavárosokban, körbejárták a kuplerájokat, a fürdőruhás, gyalázatos uszodát, a halhatatlan, örökkön növekedő múltat.

Anyám, sárga volt az arcod és lefelé a folytatásod, minden keveréked, és a tehetetlen út a folyosón, a kórház előtti lépcsősor.

A merénylet tuskói voltak azok a lépcsők, és a házak gatyában feküdtek, mert segíteni sem akartak, csak kifordultak az utakra, mint az autók, és elkormányozták magukat a sárga irányzékok alatt.

Tüdőmbe állított dárdák hegye volt a lélegzetem. Mindig azt mondtad: „Fiam. Fiam.”

Tudod, melyik a leggyönyörűbb történet?

Elmesélted a legvakítóbb szöveg eltéréseiben.

Udvarolt neked egy István nevű, hetvenöt éves, nyugalmazott gépészmérnök. Szép, magas, elegáns úr volt. Így mondtad. Örültél neki, mert te is hetvenöt éves voltál, és megszeretted. Sokat ültetek az Abbáziában, beszélgettetek. A temetőkről, a virágzás eltítkolt módzatairól, halott feleségéről, halott férjedről.

Aztán elmaradt. Talán megbetegedett, talán elutazott. Mindig azt mondtad, visszajön. Vissza kell jönnie, mert nem mondta, hogy elmegy.

Aztán te kezdtél el utazni. Bele a folyosókba.

A rák megkerült, mint egy farkaskutya, és elkezdte hajtani feléd az apró farkaskutyákat. A kezéd megrepedt, és átcsúsztak rajta a mozdulatok, a szemed leereszkedett, mint a sérv, és csak a kavicsokat zavarta fel.

El kellett volna menned a fodrászhoz. A cukorkaszínű hajkhoz, és a cipészhez, aki megtalpalta volna az időt, aki megragasztotta volna megsértett ajkadat.

Kenyeret ettél vagy darabos, száraz késeket?

Ki írta rá fekete kabátodra, hogy isten már el is ítélte?

A hóhér elkezdte szétnyomni a hasadat, mint egy munkagép, mint egy nyitott, kurva ernyő.

Aztán isten belopózott az Abbáziába, a svábbogaraktól hemzsegő kávéfőzőgéphe, sötétbarna szeme megtelt koffeinnel, és égett, mint egy cigaretta.

És te is elmentél, még egyszer, utoljára az Abbáziába.

Megálltál a pult szélénél, és nézted istent. Füstje elérte a szemedet, a torkodat, köhögtél tőle, ahogy a haldokló öregasszonyok szoktak.

A délutáni szél felborított egy széket az utcán. Papírlapokat raktak a helyére.

Nézted a széket, mint egy nyugalmazott mérnököt. A lábát, a lakkcipőjét. Kinyitottad a táskádat, kivetted a fésűdet, megfésülködöttél. Ritka hajad visszafeküdt rád. Rámosolyogtál a felszolgálónőre.

És bejött az István nevű, hetvenöt éves nyugalmazott gépészmérnök.

Az ajtó előtt megállt egy pillanatra, megfeszítette a karját, a rugó nehezen engedett, aztán belépett. Fehér vászonruha volt rajta, kétsores zakó, hátraemelt, szögletes vállak, hegyes orrú cipő, kék ing.

Az újságokban megálltak annak idején az ilyenek, kinyitották az apróhirdetések ablakait, felparázslott a szobájuk, belesétáltak az elpiszkított árnyékba, de azért jól ápoltak maradtak, nem fogta őket a szürkület.

Szálak között, arányukat vesztett fogalmakban érkezett, keskenyek voltak körülötte a képek, összehasonlíthatatlanok, termeiben meszesemberek sétáltak fel-alá, de azért egyenesen állt, és nem voltak túl hosszúak a körmei.

Visszahúzódtál, hogy ne vegyen észre. A kislányok függönyös örömeivel, a küszöb alázatát mint egy szemérmes háziállatot magad elé támasztva, álltál.

Mi történt veled ebben a bizonytalan áhítatban?

Megkérdezted újból a temető házszámait, apám elöklent csontjait, a lázas hintókat, melyek magadtól magadig szállítottak.

Remegő fejedet egyenesre fogtad erőn túli mozdulatokkal, hogy eltűnjön környékéről a Parkinson-kór, mint egy villamos, amelyik elmegy, de aztán mindig visszajön.

Oroszvárot, a templomban álltál így, amikor a második sorban ott térdelt a kisfiú, akinek aranyból volt a sapkája, akiért rövid, fehér zoknit húztál a hideg márciusi vasárnapokon, akinek a futásában olyan területigényes lett a falu, a ház, az erdő, hogy minden kedves kísérteted beleköltözött.

Zokogó kis agyadban elindítottad a kereszt formájú szavakat, hogy megtámasszanak a találkozásban.

A mérnök kezét fogott egy másik öregemberrel, aztán megölelte. A barátja volt.

Hirtelen rád nézett. A hetvenöt éves szemek zátonyán ott álltak a világoskék, leragasztott hajók, a szalagok, az átirányítható könnyek, a tengerészek.

A barátjához fordult. Halkan beszélt, hogy ne halljad meg, amit mond:

– Nézd ott azt az öregasszonyt. Hasonlít Annára. Tudod, arra, akiről annak idején meséltem neked. Kicsit hasonlít rá. Csak hát ez nagyon öreg, szegény. Itt szoktunk találkozni.

Nevetve mesélted el a történetet.

Miért neveltél? Azt akartad, hogy mint havon a friss vér, gőzölögve mindig itt legyen rajtam?

Mint a néger énekes, aki csak mondja a szöveget, nem énekel, de egyszer csak elkezdenek vicsorogni a hangszórók, belekötik fogukat a lágy részekbe, elindítják az ízületekbe szerelt csigákat, a sziklákra fújt keselyűket, Jézus Krisztus mitugrasz sógorait, a rozsdás szögeket.

Azt mondták az orvosok, mielőtt meghaltál, leéptél.

Megértettem.

Döcögő járásodban, ebben a befejezhetetlen ujjongásban, halálos órájában, ebben a megkeresett régi szeretőben, a világ rád hasonlító szigorúságában, ebben a gyönyörű szobában épültél lefelé, felém, az olvadt üvegig, az egyetlen, megfizetett, megállított süllyedésig.

A temetőben félszű a történelem.

Fut, bokájáig érő nadrágját megemelik a madarak, megveregeti a papok fenekét, átszáll gyerekeimre, ezekre a part menti, tarka hajókra, akik kifutnak a földszínű hullámokra, és ott viszik a hajukban penészes hajadat, sírásukban a hetvenes éves nyugalmazott mérnököt, a lábukon rövid, fehér zoknidat, és ott visznek engem, ki minden hátamon, minden vállamon felfelé emellek, és olyanok vagyok így együtt, mint egy végtelen rendszámablán az összes város, az összes öröm, az összes fájdalom kezdőbetűi.

(Lyukasóra, 2004/5.)

HERNÁDI GYULA 1926-BAN SZÜLETETT OROSZVÁRON. VERSET, PRÓZÁT ÉS DRÁMÁT EGYARÁNT ÍR. JÓZSEF ATTILA- ÉS KOSSUTH-DÍJAS.